

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

**Zápis ze 7. schůzky pracovní skupiny NMS
„Populační a školské průzkumy o postojích k užívání drog“
v Praze dne 27.4. 2006**

Přítomni: Mgr. Jana Brožová (ÚZIS ČR), PhDr. Ladislav Csémy (PCP), PhDr. Petr Sadílek (LIC), Doc. PhDr. Michal Miovský (Centrum Adiktologie), MUDr. Viktor Mravčík (NMS), Mgr. Pavla Lejčková (NMS)

Nepřítomni: Ing. Adéla Seidlová (CVVM), Doc. PhDr. Marek Blatný (PSÚ AV ČR)

Program:

Vývoj v oblasti realizovaných celopopulačních a školských průzkumů sledujících rozsah užívání drog a postoje a názory na užívání drog

- **Celopopulační studie o zdravotním stavu a životním stylu obyvatel České republiky v roce 2004 (ÚZIS)**
 - výběrové šetření zaměřené na užívání návykových látek (tabáku, alkoholu a nelegálních drog) v kontextu zdravotního stavu populace
 - v současné době probíhá podrobnější analýza výsledků, do června 2006 bude připravena k tisku publikace shrnující výsledky; publikace bude k dispozici v září 2006
 - krajské srovnání – výběrový soubor pokrývá všechny regiony ČR, pro krajské srovnání je však malé zastoupení respondentů
 - další pokračování studie: další vlna studie byla původně plánována na rok 2007 – v tuto chvíli je však nejisté financování; pokud by byla studie financována v rámci dotačního řízení RVKPP jako v případě studie v roce 2004, lze uvažovat o možnosti realizace studie v roce 2008

- **Výběrové šetření o zdravotním stavu obyvatel ČR (HIS)**
 - výběrové šetření zaměřené na zdraví obyvatel starších 15 let, realizováno pravidelně každé tři roky od roku 1993, naposledy v roce 2002
 - v roce 2005 nebyla studie realizována (z důvodu snahy o harmonizaci studie s jednotným evropským šetřením)
 - další vlna studie proběhne v roce 2007
 - v letech 2005, 2006 – překlad dotazníku, v říjnu 2006 bude pilotní test nového dotazníku
 - pro příští vlnu studie je připravována nová verze dotazníku, otázky týkající se nelegálních drog budou pokrývat pouze prevalenci v posledních 12 měsících (posledním roce) u látek: konopné látky, extáze, amfetaminy, kokain, heroin a LSD
 - po pretestu se ÚZIS ČR pokusí prosadit u Eurostatu také zařazení otázek týkajících se celoživotní prevalence a prevalence v posledních 30 dnech

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

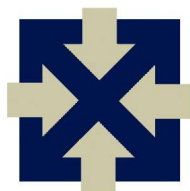
Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

- **Projekt GENACIS**
 - jednorázový projekt Gender, Alcohol and Culture International Study byl realizován v roce 2002, nebude se v budoucnu opakovat
 - výsledky publikovány v závěrečné mezinárodní zprávě (jeden výtisk bude k dispozici v knihovně NMS)

- **Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)**
 - projekt je zaměřen na užívání alkoholu a nelegálních drog mezi 16letými studenty středních škol, v ČR rozšířen také o 18leté studenty a NASUD (Národní studii o užívání drog), celkem v rámci studie bylo dotázáno více než 15 000 studentů, naposledy realizován v roce 2003
 - publikace s podrobnými výsledky studie je připravena k tisku; publikace bude k dispozici v červenci 2006
 - ze strany středních škol, které se do studie zapojily, byl projevem zájem o výsledky – náklad publikace byl z tohoto důvodu navýšen o 300 ks; seznam škol zapojených do studie bude předán NMS, které zajistí distribuci publikace do škol

 - další vlna studie plánována na rok 2007 – probíhají přípravy na realizaci
 - na mezinárodní úrovni probíhá diskuze o jednotné databázi, která by sloužila pro zájemce o data a další analýzy; v současnosti se diskutuje o pravidlech používání databáze
 - připravuje se nový dotazník – zkrácená verze, přeformulování otázek a kategorií odpovědí, doplnění otázek v oblasti výskytu nových trendů (např. užívání extáze)
 - financování studie v roce 2007 – předpokládá se financování opět prostřednictvím zadání veřejné zakázky Úřadem vlády ČR (bylo tak v roce 1999 a 2003)
 - diskutován rozsah souboru: pro mezinárodní srovnání je dostatečně reprezentativní národní soubor s cca 3000-3500 respondenty; tato data však nejsou vhodná pro krajská srovnání
 - vzhledem k potřebě dat na krajské úrovni bude soubor rozšířen o další studenty
 - v roce 2007 budou dotazováni pouze 15-16letí studenti (roč. narození 1991), nikoliv znovu 17-18letí studenti; jeden dotazník pro všechny

- **Studie HBSC**
 - mezinárodní studie Health Behaviour in School-Aged Children, pravidelně se opakuje každé 4 roky, v ČR poprvé realizována v roce 1994 (Národní centrum podpory zdraví), naposledy v roce 2002 (Psychiatrické centrum Praha)
 - studie je zaměřená na psychické a somatické zdraví dětí ve věku 11, 13 a 15 let (tj. žáky 5., 7. a 9. tříd ZŠ)
 - další vlna studie proběhne v roce 2006: sběr dat je plánován na květen
 - sběr dat (nikoliv analýzu a publikaci výsledků) financuje Ministerstvo zdravotnictví ČR; pro potřeby MZ bylo ke studii HBSC připojeno i antropometrické šetření mezi žáky základních škol

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

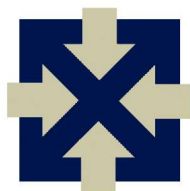
- v oblasti užívání drog (pouze mezi žáky 9. tříd ZŠ) se sledují především konopné látky, extáze, těkavé látky a psychoaktivní léky, snaha získat data také o zkušenostech s užitím pervitinu
- první výsledky studie by mohly být k dispozici počátkem roku 2007

- **Projekt SAHA (Social and Health Assessment) (PSÚ AV ČR)**
 - projekt zaměřený na rizikové faktory vývoje mládeže v městských oblastech, cílovou skupinou jsou žáci/studenti ve věku 12, 14 a 16 let (tj. 7. a 9. třídy ZŠ, 2. ročník SŠ)
 - není primárně epidemiologická studie sledující výskyt negativních jevů, ale výzkum zaměřený na psychologicko-psychiatrické souvislosti dětské vývojové psychopatologie; je však možné studii pro epidemiologické účely využívat
 - nové informace týkající se vývoje projektu a předpokládaného pokračování studie v budoucnosti nejsou k dispozici

- **Epidemiologie psychiatrických poruch v populaci (PCP)**
 - nový projekt Psychiatrického centra Praha, na období 2005-2007
 - sběr dat v Praze, Brně a Ostravě proběhl v roce 2005; další sběr dat možná v roce 2006
 - založené na standardizované metodě – MINI (francouzský dotazník)
 - zahrnuje poruchy vyvolané tabákem, alkoholem a drogami; zaměření na odhad psychiatrických poruch v populaci (úzkostné poruchy, deprese apod.)
 - zaměřené na dospělou populaci
 - první výsledky by mohly být k dispozici v září 2006

- **Srovnávací výzkum Praha – Brémy**
 - zahájen v roce 2005
 - na základě německé metodiky – kombinuje ESPAD a HBSC
 - průzkum v 8. třídách ZŠ, sběr dat proběhl v roce 2005, vzorek cca 600 dětí v Praze
 - zahrnuje otázky na kouření, pití alkoholu a zkušenost s nelegálními drogami, ale také postoje a funkce drog, očekávání

- **Reprezentativní šetření Lékařského informačního centra**
 - LIC každoročně již od roku 1995 realizuje reprezentativní průzkum v obecné populaci (cca 1600-1700 respondentů, reprezentativní z hlediska věku, pohlaví, regionu)
 - probíhá v říjnu/listopadu, je možné zařadit další otázky
 - studie mezi lékaři: možnost zaměřit se pouze na specifickou část lékařů
 - průzkum v roce 2005: zahrnutý také otázky na uživatele opiátů v kartotéce lékařů – na základě výsledků se připravuje prevalenční odhad uživatelů opiátů (uživatelů Subutexu)

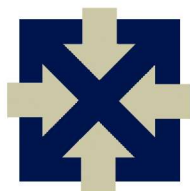
**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

- **Projekt evaluace komunitního primárně preventivního programu – Prevcentrum** (Centrum Adiktologie)
 - srovnávání tříd zapojených do preventivního programu Prevcentra (Praha 6) a tříd zapojených pouze do Minimálního preventivního programu – experimentální a kontrolní skupina; hodnocení efektivity preventivního programu
 - studie běží od roku 2003 – výchozí test mezi žáky 5. tříd, retest v 7. třídě; plánován druhý retest v 9. třídě
 - používán dotazník ESPAD + znalostní dotazník
 - není identifikace jednotlivců, ale školních tříd
 - doplněné o kvalitativní studii – ohniskové skupiny s dětmi a rozhovory se školními metodiky prevence, aby byly k dispozici informace o fluktuaci žáků ve třídách, školním prostředí apod.
 - v současnosti probíhá analýza prvního retestu – první výstupy se budou týkat užívání alkoholu, další výstupy budou zaměřené na užívání drog
 - výsledky budou k dispozici pro Výroční zprávu o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2005 – speciální kapitolu Užívání drog mezi dětmi do 15 let
 - zároveň budou projekt a jeho průběžné výsledky prezentovány na expertní schůzce Populační průzkumy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) v červnu 2006 (po dohodě s organizátory setkání)

- **Formování negativních postojů dětí k užívání drog a látek vzbuzujících návyky**
 - intervenční výzkum realizovaný v letech 1999 – 2001 v rámci Programu podpory zdraví na Teplicku (kontrolní soubor: Prachaticko); obdobné srovnání žáků ZŠ jako v případě projektu Prevcentra
 - výsledky jsou k dispozici ve zprávě z výzkumu (bude k dispozici knihovně NMS i Centru Adiktologie)

- **Psychologický well-being, resilience a zdravotní chování českých vysokoškoláků**
 - dvouletý průzkum zaměřený na rozsah užívání návykových látek mezi studenty vysokých škol v 5 městech ČR
 - sběr dat zahájen v roce 2005, pokračuje i v průběhu roku 2006
 - zatím dotázáno cca 1200 studentů, soubor je vyvážený z hlediska typů škol (studovaných oborů)
 - studie je primárně zaměřená na duševní zdraví a well-being, přidané jsou i moduly týkající se alkoholu a nelegálních drog
 - projekt je podporovaný GA ČR
 - výsledky budou k dispozici v průběhu července-srpna 2006, publikace výsledků se předpokládá do konce roku 2006

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

Obecná témata diskuze:

- nutnost sběru dat na krajské úrovni – pro hodnocení situace v jednotlivých krajích nejsou využitelné výsledky celonárodních studií, je třeba zachovat opakování studií s krajským rozlišením i do budoucna – studie ESPAD v roce 2007 tedy bude zahrnovat i krajské srovnání
- problémem školních studií je přetíženost škol různými dotazníkovými šetřeními (např. ze strany studentů), objevuje se nechuť škol zapojovat se do výzkumů – pomoci by mohlo doporučení ze strany krajských autorit, pedagogicko-psychologických poraden apod.
- je nutné diskutovat o variantách pro zajištění pravidelného monitoringu situace v oblasti užívání návykových látek a dalších jevů mezi žáky základních a středních škol – výstupy ze studií jsou využitelné i pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR pro plánování dalších aktivit v oblasti prevence
- je nutné udržovat vzájemnou informovanost o realizovaných celopopulačních a školských průzkumech mezi členy pracovní skupiny a rozšiřovat tyto informace spolu s výsledky studií mezi odbornou i širokou veřejnost prostřednictvím zpráv z výzkumu a článků v odborných časopisech

Termín další schůzky pracovní skupiny:

Další schůzka se uskuteční v závislosti na vývoji jednotlivých průzkumů. Termín schůzky bude upřesněn v pozvánce.

Zpracovala: Pavla Lejčková
V Praze dne 28.4. 2006